

บทที่ 5

สรุปและข้อเสนอแนะ

ในการศึกษาวิจัย เรื่อง การรับรู้ทางการเมืองของนักเรียนในโรงเรียนชั้นนำใน กรุงเทพมหานคร : ศึกษากรณีเหตุการณ์รัฐประหารของคณะ รสช. เมื่อวันที่ 23 กุมภาพันธ์ 2534 และเหตุการณ์เดือนพฤษภาคม 2535 มีวัตถุประสงค์ที่จะศึกษาระดับการรับรู้และการเรียนรู้ทางการเมืองของนักเรียนในโรงเรียนชั้นนำในเขตกรุงเทพมหานคร ต่อกรณีเหตุการณ์ทางการเมือง การปกครองทั่วไป เหตุการณ์รัฐประหารของคณะ รสช. เมื่อวันที่ 23 กุมภาพันธ์ 2534 และ เหตุการณ์เดือนพฤษภาคม 2535 (พฤษภาคมมิฟ) นอกจากนี้ได้ทำศึกษาถึงอิทธิพลของสื่อ (ตัวกลาง) ในการสื่อสารทางการเมืองที่มีต่อการรับรู้และการเรียนรู้ทางการเมืองเกี่ยวกับเหตุการณ์ทางการเมืองทั่วไป เหตุการณ์รัฐประหารของคณะ รสช. เมื่อวันที่ 23 กุมภาพันธ์ 2534 และเหตุการณ์ เดือนพฤษภาคม 2535 (พฤษภาคมมิฟ) ของนักเรียนในโรงเรียนชั้นนำในเขตกรุงเทพมหานคร รวมทั้งการใช้สื่อ (ตัวกลาง) ในการสื่อสารทางการเมืองที่เหมาะสมต่อการปลูกฝังความรู้ความ เข้าใจทางด้านการเมืองการปกครองให้แก่นักเรียนในโรงเรียนชั้นนำในเขตกรุงเทพมหานคร

ผู้วิจัยได้ใช้วิธีวิจัยแบบสำรวจ (survey research) โดยทำการสุ่มตัวอย่างแบบ เจาะจง (purposive sampling) ให้ครบตามจำนวนประชากรที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งได้แก่นักเรียนในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ของโรงเรียนสวนกุหลาบ โรงเรียนสตรีวิทยา โรงเรียน อัสสัมชัญ (บางรัก) และโรงเรียนราชินีบน จำนวนทั้งสิ้น 183 คน ส่วนเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บ ข้อมูล คือ แบบสอบถาม (questionnaires) ใช้วิธีการสัมภาษณ์ตามแบบสอบถาม

การประมวลผลและวิเคราะห์ข้อมูลในครั้งนี้ผู้วิจัยได้ใช้เครื่องคอมพิวเตอร์ทำการ

วิเคราะห์ทางสถิติด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป SPSS+Pc

ในลำดับต่อไปเป็นการอภิปรายผลการวิจัย และข้อเสนอแนะ

อภิปรายผลการวิจัย

ในการอภิปรายผลการศึกษานี้ ผู้วิจัยจะอภิปรายผลการทดสอบตามสมมติฐานที่กำหนดตามลำดับ ดังต่อไปนี้

1. สมมติฐานข้อที่ 1, 2 และ 3 เป็นเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างการสื่อสารทางการเมืองเกี่ยวกับการเมืองทั่วไพบึงเหตุการ์ณรัฐประหารของคณะ รสช. และเหตุการ์ณเดือนพฤษภาคม 2535 กับการรับรู้ทางการเมืองต่อกรณีดังกล่าวของเด็กนักเรียน ซึ่งผู้วิจัยจะได้อภิปรายรวมกันเพราะข้อสมมติฐานนี้เป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกันและผลการพิสูจน์สมมติฐานเป็นไปในเชิงปฏิเสธเหมือนกัน ซึ่งผลการทดสอบพบว่า การสื่อสารทางการเมืองเกี่ยวกับการเมืองทั่วไพบึงเหตุการ์ณรัฐประหารของคณะ รสช. และเหตุการ์ณเดือนพฤษภาคม 2535 ไม่มีความสัมพันธ์กับการรับรู้ทางการเมืองในเรื่องเหตุการ์ณทางการเมืองทั่วไพบึงเหตุการ์ณรัฐประหาร คณะ รสช. และเหตุการ์ณเดือนพฤษภาคม 2535 ของเด็กนักเรียน อธิบายได้ว่าแม้ว่าจะมีช่องทางของสื่อ (ตัวกลาง) ในการถ่ายทอดข้อมูลข่าวสารทางการเมืองในเรื่องเหตุการ์ณทางการเมืองทั่วไพบึงเหตุการ์ณรัฐประหารของคณะ รสช. และเหตุการ์ณพฤษภาคมมิใช่ไปสูเด็กนักเรียนมีจำนวนมาหลายช่องทางหลายสื่อ (ตัวกลาง) ซึ่งได้แก่ ครอบครัว เพื่อน ครู ทรทัศน์ วิทยู วีดิโอ เป็นต้น แต่มีระดับการสื่อสารทางการเมืองของเด็กนักเรียนในระดับปานกลาง และเด็กนักเรียนได้รับรู้ทางการเมืองในเรื่องดังกล่าวทั้ง 3 ลักษณะ โดยเฉลี่ยค่อนข้างน้อย กล่าวคือ เด็กนักเรียนมีระดับ

การรับรู้ทางการเมืองทั่วไปในระดับสูง แต่มีระดับการรับรู้ทางการเมืองเกี่ยวกับเหตุการณ์รัฐประหารของคณะ รสช. และเหตุการณ์พฤษภาทมิฬในระดับต่ำ ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากสาเหตุดังนี้

- 1.1 เด็กนักเรียนไม่มีบทบาทเข้ามาเกี่ยวข้องกับทางการเมืองโดยตรง
- 1.2 เด็กนักเรียนต้องอยู่ในบริบทของการเรียนการสอนในวิชาความรู้ตามหลักสูตร
- 1.3 หลักสูตรการเรียนการสอนเน้นความรู้ทางวิชาการในวิชาที่สอนเฉพาะที่เป็น

ความรู้ความเข้าใจต่อเหตุการณ์ทางการเมืองทั่วไป โดยไม่มีลักษณะที่จะส่งเสริมให้เกิดวัฒนธรรมทางการเมือง ทำให้เด็กนักเรียนไม่เห็นภาพที่ชัดเจนทางการเมือง ที่เรียกว่าวิถีชีวิตการเมืองแบบประชาธิปไตยได้อย่างเป็นรูปธรรม

1.4 สื่อ (ตัวกลาง) ที่ก่อให้เกิดการรับรู้ทางการเมืองไม่ได้ให้ความสำคัญต่อการถ่ายทอดข่าวสารข้อมูลเหตุการณ์รัฐประหารของคณะ รสช. และเหตุการณ์เดือนพฤษภาคม 2535 อันจะทำให้เด็กนักเรียนได้รับรู้ทางการเมืองในเรื่องดังกล่าวอย่างแท้จริง

2. สมมติฐานข้อที่ 4, 5 และ 6 เป็นเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างการสื่อสารทางการเมืองเกี่ยวกับการเมืองทั่วไป เหตุการณ์รัฐประหารของคณะ รสช. และเหตุการณ์เดือนพฤษภาคม 2535 กับการเรียนรู้ทางการเมืองต่อกรณีดังกล่าวของเด็กนักเรียน ซึ่งผลการทดสอบพบว่า การสื่อสารทางการเมืองเกี่ยวกับการเมืองทั่วไป เหตุการณ์รัฐประหารของคณะ รสช. และเหตุการณ์เดือนพฤษภาคม 2535 ไม่มีความสัมพันธ์กับการเรียนรู้ทางการเมืองในเรื่องเหตุการณ์ทางการเมืองทั่วไป เหตุการณ์รัฐประหารของคณะ รสช. และเหตุการณ์เดือนพฤษภาคม 2535 อธิบายได้ว่า

2.1 การเรียนรู้ทางการเมืองมีความเกี่ยวข้องกับการรับรู้ทางการเมืองเกี่ยวกับเหตุการณ์ดังกล่าว เพราะเมื่อไม่เกิดการรับรู้ทางการเมืองก็จะมีผลทำให้ไม่เกิดการเรียนรู้ทางการเมืองด้วย กล่าวคือ เด็กนักเรียนมีระดับการสื่อสารทางการเมืองทั่วไป เหตุการณ์รัฐประหาร

ของคณะ รสช. และเหตุการณ์พฤษภาทมิฬในระดับปานกลาง และมีระดับการรับรู้ทางการเมืองที่วามในระดับสูง แต่มีระดับการรับรู้ทางการเมืองเกี่ยวกับเหตุการณ์รัฐประหารของคณะ รสช. และเหตุการณ์พฤษภาทมิฬในระดับต่ำ ซึ่งมีผลต่อระดับการเรียนรู้ทางการเมืองทั่วไปของเด็กนักเรียนที่อยู่ในเกณฑ์ระดับปานกลาง และมีระดับการเรียนรู้ทางการเมืองเกี่ยวกับเหตุการณ์รัฐประหารของคณะ รสช. กับเหตุการณ์พฤษภาทมิฬในระดับปานกลางเช่นกัน เพราะรูปแบบการเรียนรู้ทางการเมืองของเด็กนักเรียนต่อกรณีเหตุการณ์รัฐประหารของคณะ รสช. และเหตุการณ์พฤษภาทมิฬมีลักษณะการเรียนรู้ทางการเมืองเป็นแบบการสั่งสม โดยเด็กนักเรียนได้รับความรู้ข้อมูล และประสบการณ์ต่าง ๆ ต่อเหตุการณ์รัฐประหารของคณะ รสช. และเหตุการณ์พฤษภาทมิฬ ตั้งแต่ศึกษาอยู่ในชั้นประถมศึกษาปีที่ 7 อายุประมาณ 11 - 12 ปี ปัจจุบันเด็กนักเรียนได้เติบโตขึ้นและศึกษาอยู่ในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 อายุ 14 - 15 ปี ซึ่งหากเด็กนักเรียนได้รับรู้เหตุการณ์อย่างถูกต้องครบถ้วน เด็กนักเรียนก็จะสามารถพัฒนาความรู้ ความเข้าใจต่อเหตุการณ์ดังกล่าวได้อย่างเต็มที่ ทั้งยังสามารถเข้าใจสิ่งต่าง ๆ ในระบบการเมืองที่ซับซ้อนเป็นนามธรรมได้ชัดเจนขึ้น แต่เนื่องจากเด็กนักเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างมีการรับรู้ทางการเมืองเกี่ยวกับเหตุการณ์รัฐประหารของคณะ รสช. และเหตุการณ์พฤษภาทมิฬระดับต่ำ จึงมีผลทำให้การเรียนรู้ทางการเมืองต่อเหตุการณ์ดังกล่าวอยู่ในระดับปานกลางด้วยเช่นเดียวกัน ทั้งยังส่งผลต่อทัศนคติและความนิยมของเด็กด้วย กล่าวคือ เมื่อเด็กได้มีความรู้เกี่ยวกับวัตถุประสงค์ทางการเมืองก็จะมีคามนิยมเอียงเชิงความรู้ เชิงความรู้สึก และสุดท้ายก็จะมีคามนิยมเอียงเชิงประเมินค่าต่อวัตถุประสงค์ทางการเมืองนั้น

2.2 บทบาทของสื่อ (ตัวกลาง) ในการสื่อสารทางการเมืองไม่ได้ทำหน้าที่บทบาท

ในก่อให้เกิดการเรียนรู้ทางการเมืองอย่างสมบูรณ์ กล่าวคือ การเรียนรู้ทางการเมืองสามารถแบ่งได้เป็น 2 วิธี คือ วิธีการเรียนรู้ทางการเมืองโดยตรง ได้แก่ การเลียนแบบการเรียนรู้จากความคาดหวัง การให้การศึกษาทางการเมือง และการมีประสบการณ์ทางการเมือง ส่วนวิธีการ

ของคณะ รสช. และเหตุการณ์พฤษภาทมิฬในระดับปานกลาง และมีระดับการรับรู้ทางการเมืองทั่วไปในระดับสูง แต่มีระดับการรับรู้ทางการเมืองเกี่ยวกับเหตุการณ์รัฐประหารของคณะ รสช. และเหตุการณ์พฤษภาทมิฬในระดับต่ำ ซึ่งมีผลต่อระดับการเรียนรู้ทางการเมืองทั่วไปของเด็กนักเรียนที่อยู่ในเกณฑ์ระดับปานกลาง และมีระดับการเรียนรู้ทางการเมืองเกี่ยวกับเหตุการณ์รัฐประหารของคณะ รสช. กับเหตุการณ์พฤษภาทมิฬในระดับปานกลางเช่นกัน เพราะรูปแบบการเรียนรู้ทางการเมืองของเด็กนักเรียนต่อกรณีเหตุการณ์รัฐประหารของคณะ รสช. และเหตุการณ์พฤษภาทมิฬมีลักษณะการเรียนรู้ทางการเมืองเป็นแบบการสั่งสม โดยเด็กนักเรียนได้รับความรู้ข้อมูล และประสบการณ์ต่าง ๆ ต่อเหตุการณ์รัฐประหารของคณะ รสช. และเหตุการณ์พฤษภาทมิฬ ตั้งแต่ศึกษาอยู่ในชั้นประถมศึกษาปีที่ 7 อายุประมาณ 11 - 12 ปี ปัจจุบันเด็กนักเรียนได้เติบโตขึ้นและศึกษาอยู่ในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 อายุ 14 - 15 ปี ซึ่งหากเด็กนักเรียนได้รับรู้เหตุการณ์อย่างถูกต้องครบถ้วน เด็กนักเรียนก็จะสามารถพัฒนาความรู้ ความเข้าใจต่อเหตุการณ์ดังกล่าวได้อย่างเต็มที่ ทั้งยังสามารถเข้าใจสิ่งต่าง ๆ ในระบบการเมืองที่ซับซ้อนเป็นนามธรรมได้ชัดเจนขึ้น แต่เนื่องจากเด็กนักเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างมีการรับรู้ทางการเมืองเกี่ยวกับเหตุการณ์รัฐประหารของคณะ รสช. และเหตุการณ์พฤษภาทมิฬระดับต่ำ จึงมีผลทำให้การเรียนรู้ทางการเมืองต่อเหตุการณ์ดังกล่าวอยู่ในระดับปานกลางด้วยเช่นเดียวกัน ทั้งยังส่งผลต่อทัศนคติและความนิยมของเด็กด้วย กล่าวคือ เมื่อเด็กได้มีความรู้เกี่ยวกับวัตถุประสงค์ทางการเมืองก็จะมี ความนิยมเอียงเชิงความรู้ เชิงความรู้สึก และสุดท้ายก็จะมี ความนิยมเอียงเชิงประเมินค่าต่อวัตถุประสงค์ทางการเมืองนั้น

2.2 บทบาทของสื่อ (ตัวกลาง) ในการสื่อสารทางการเมืองไม่ได้ทำหน้าที่บทบาทอันก่อให้เกิดการเรียนรู้ทางการเมืองอย่างสมบูรณ์ กล่าวคือ การเรียนรู้ทางการเมืองสามารถแบ่งได้เป็น 2 วิธี คือ วิธีการเรียนรู้ทางการเมืองโดยตรง ได้แก่ การเลียนแบบการเรียนรู้จากความคาดหวัง การให้การศึกษาทางการเมือง และการมีประสบการณ์ทางการเมือง ส่วนวิธีการ

เรียนรู้ทางการเมืองโดยอ้อม ได้แก่ การถ่ายทอดระหว่างบุคคล การฝึกปฏิบัติและการสร้างข้อสรุป
ทั่วไป ซึ่งมีสื่อ (ตัวกลาง) ที่เป็นครอบครัว ครู เพื่อน เป็นต้น

3. สมมติฐานที่ 7,8 เป็นเรื่องอิทธิพลของสื่อ (ตัวกลาง) ที่ก่อให้เกิดการเรียนรู้ทางการเมืองเกี่ยวกับการเมืองทั่วไป เหตุการณ์รัฐประหารของคณะ รสช. และเหตุการณ์พฤษภาทมิฬของเด็กรักเรียน ซึ่งผลการทดสอบพบว่าการเรียนรู้ทางการเมืองเกี่ยวกับการเมืองทั่วไป เหตุการณ์รัฐประหารของคณะ รสช. และเหตุการณ์พฤษภาทมิฬของเด็กรักเรียน โดยผ่านสื่อมวลชนมีอิทธิพลมากกว่าสื่อบุคคลซึ่งเป็นครูผู้สอน อธิบายได้ว่าบทบาทของสื่อ (ตัวกลาง) ที่เป็นสื่อมวลชนในปัจจุบันมีหลากหลายประเภท เช่น โทรทัศน์ วิทยุ เคเบิลทีวี หนังสือพิมพ์ เทปวีดีโอ เครื่องขยายคอมพิวเตอร์ ทำให้เกิดอาณาจักรการแพร่กระจายและถ่ายทอดไปยังเด็กรักเรียน ผู้รับสารได้รวดเร็วและมากกว่าสื่อ (บุคคล) ซึ่งเป็นครูผู้สอน กล่าวคือ เด็กรักเรียนมีระดับการเรียนรู้ทางการเมืองทั่วไปโดยผ่านสื่อบุคคลซึ่งเป็นครูผู้สอนในระดับต่ำ และมีระดับการเรียนรู้ทางการเมืองเกี่ยวกับเหตุการณ์รัฐประหารของคณะ รสช. และเหตุการณ์พฤษภาทมิฬโดยผ่านสื่อบุคคลซึ่งเป็นครูผู้สอนในระดับปานกลาง ซึ่งเป็นไปตามลักษณะคุณสมบัติของสื่อมวลชน ที่มีลักษณะของการสื่อสารแบบมวลชนกระจายข้อมูลข่าวสารได้รวดเร็ว โอกาสที่ผู้รับสารจะเลือกรับมาก แต่ขณะเดียวกันสื่อสารแบบมวลชนก็ไม่สามารถทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทัศนคติของเด็กรักเรียนที่ฝังรากลึก ดังนั้น เมื่อพิจารณาระดับรับรู้ทางการเมืองเกี่ยวกับการเมืองเกี่ยวกับเหตุการณ์รัฐประหารของคณะ รสช. และเหตุการณ์พฤษภาทมิฬจะเห็นว่าระดับการเรียนรู้ทางการเมืองเกี่ยวกับการเมืองเกี่ยวกับเหตุการณ์รัฐประหารของคณะ รสช. และเหตุการณ์พฤษภาทมิฬของเด็กรักเรียน โดยผ่านสื่อบุคคลซึ่งเป็นครูผู้สอนมีระดับปานกลางก็เพราะคุณสมบัติในการสื่อสารของสื่อ (ตัวกลาง) ที่เป็นบุคคลมีลักษณะเป็นการสื่อสารแบบตัวต่อตัว มีความรวดเร็วในการแพร่กระจายข่าวสาร และโอกาสรับรู้ข่าวสารและข้อมูลของผู้รับสารอยู่วงจำกัดเฉพาะกลุ่ม

อย่างไรก็ตาม จะเห็นได้ว่าการถ่ายทอดข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับเหตุการณ์รัฐประหารของคณะ รสช. และเหตุการณ์พฤษภาทมิฬ ไปยังเด็กนักเรียน โดยสื่อบุคคลซึ่งเป็นครูผู้สอนมีความสามารถและประสิทธิภาพในถ่ายทอดข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับเหตุการณ์ดังกล่าว อันก่อให้เกิดการเรียนรู้ทางการเมืองเกี่ยวกับเหตุการณ์ทั้งสองเหตุการณ์ที่มีข้อเท็จจริงเฉพาะเจาะจงได้ดีกว่าสื่อมวลชน

4. สมมติฐานที่ 9 เป็นเรื่องอิทธิพลของสื่อ (ตัวกลาง) ที่ก่อให้เกิดการเรียนรู้ทางการเมืองเกี่ยวกับการเมืองทั่วไปของเด็กนักเรียน ซึ่งผลการทดสอบพบว่าการเรียนรู้ทางการเมืองทั่วไปของเด็กนักเรียน โดยผ่านสื่อมวลชนมีอิทธิพลมากกว่าโดยผ่านสื่อบุคคลซึ่งเป็นครูผู้สอน อธิบายได้ว่า การเรียนรู้ทางการเมืองทั่วไปมีความเกี่ยวพันเชื่อมโยงกับการรับรู้ทางการเมืองทั่วไปโดยเด็กนักเรียนมีระดับการเรียนรู้ทางการเมืองทั่วไปโดยผ่านสื่อมวลชนในระดับปานกลางแต่มีระดับรับรู้ทางการเมืองทั่วไปโดยผ่านสื่อบุคคลซึ่งเป็นครูผู้สอนอยู่ในระดับต่ำ ซึ่งเป็นผลจากลักษณะความสามารถของสื่อมวลชนในการเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายจำนวนมาก ๆ ได้ในเวลา วัน รวดเร็ว สามารถให้ความรู้และข่าวสารได้ดี ประกอบกับเหตุการณ์ทางการเมืองทั่วไปเป็นเหตุการณ์ปัจจุบันโดยทั่วไปตามสภาพของสังคม ไม่มีความสลับซับซ้อนเข้าใจง่ายและคุณภาพของสื่อมวลชนในการส่งผ่านข่าวสารข้อมูลไปยังเด็กนักเรียนทำได้อย่างรวดเร็วและเป็นวงกว้าง เด็กนักเรียนจึงได้รับรู้และเรียนรู้ทางการเมืองเกี่ยวกับการเมืองทั่วไปได้เร็วและสะดวก แต่มีข้อเสียตรงที่สื่อมวลชนทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทัศนคติความเชื่อของเด็กนักเรียนได้แบบไม่พึงปรารถนา ดังกล่าวทำให้สื่อมวลชนมีอิทธิพลต่อการเรียนรู้ทางการเมืองทั่วไปของเด็กนักเรียนมากกว่าโดยผ่านสื่อบุคคลซึ่งเป็นครูผู้สอน เนื่องจากการสื่อสารระหว่างบุคคลมีข้อจำกัดในรูปแบบปฏิสัมพันธ์ที่ไม่มีโครงสร้างหรือรูปแบบแน่นอนตายตัว กล่าวคือ เกิดขึ้นชั่วคราว เกิดขึ้นเพราะแรงกระตุ้นและอาจไม่เป็นขึ้นเป็นอันซึ่งเป็นการยืนยันได้ว่าสื่อมวลชนสามารถก่อให้เกิดการเรียนรู้ทางการเมืองทั่วไปของเด็กนักเรียนได้ดีกว่าสื่อบุคคลซึ่งเป็นครูผู้สอน

5. สมมติฐานที่ 10 เป็นเรื่องอิทธิพลของสื่อ (ตัวกลาง) ที่ก่อให้เกิดการเรียนรู้ทางการเมืองเกี่ยวกับเหตุการณ์รัฐประหารของคณะ รสช. และเหตุการณ์พฤษภาทมิฬของเด็กนักเรียน ซึ่งผลการทดสอบพบว่า การเรียนรู้ทางการเมืองเกี่ยวกับเหตุการณ์รัฐประหารของคณะ รสช. และเหตุการณ์พฤษภาทมิฬของเด็กนักเรียนโดยผ่านสื่อบุคคลซึ่งเป็นครูผู้สอนมีอิทธิพลมากกว่าโดยผ่านสื่อมวลชน อภิบายได้ว่า การเรียนรู้ทางการเมืองเกี่ยวกับเหตุการณ์รัฐประหารของคณะ รสช. และเหตุการณ์พฤษภาทมิฬมีความสัมพันธ์เชื่อมโยงกับระดับการรับรู้ทางการเมืองเกี่ยวกับเหตุการณ์รัฐประหารของคณะ รสช. และเหตุการณ์พฤษภาทมิฬ โดยที่เด็กนักเรียนมีระดับการรับรู้ทางการเมืองเกี่ยวกับเหตุการณ์ รสช. และเหตุการณ์พฤษภาทมิฬโดยผ่านสื่อบุคคลซึ่งเป็นครูผู้สอนและโดยผ่านสื่อมวลชนในระดับปานกลาง แต่เนื่องจากสื่อบุคคลมีลักษณะสื่อสารแบบสองทาง ซึ่งมีการย้อนกลับของผู้รับสาร (เด็กนักเรียน) ทำให้มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงความเชื่อ ทศนคติ หรือพฤติกรรมของเด็กนักเรียนได้มากกว่าสื่อมวลชน จึงเป็นผลทำให้สื่อ (ตัวกลาง) ที่เป็นสื่อบุคคลมีบทบาทในการก่อให้เกิดการเรียนรู้ทางการเมืองในเหตุการณ์รัฐประหารของคณะ รสช. และเหตุการณ์พฤษภาทมิฬมากกว่าสื่อมวลชน

นอกจากนี้จากการศึกษาพฤติกรรมการใช้โทรทัศน์ของเด็กภายในครอบครัว พบว่าการใช้โทรทัศน์ของเด็กมีส่วนสัมพันธ์กับบริบทต่าง ๆ ของครอบครัว และเด็กไม่ใช่อุปกรณ์ที่เฉื่อยชา นั่งเฉย แต่รู้จักเลือกชมและใช้ประโยชน์จากโทรทัศน์ในรูปแบบต่าง ๆ ได้ ตามแต่สถานการณ์ในขณะนั้น ๆ และในช่วงเวลาที่เกิดเหตุการณ์พฤษภาทมิฬ สื่อสารมวลชนที่รัฐควบคุมได้ปิดกั้นข่าวสารและบิดเบือนข้อเท็จจริง ในขณะที่สื่อมวลชนอื่นทั้งภายในและภายนอกประเทศได้เสนอข้อมูลข่าวสารที่เป็นจริง ทำให้สื่อมวลชนของรัฐขาดความเชื่อถือ ซึ่งมีผลกระทบต่อก่อให้เกิดการเรียนรู้ทางการเมืองเกี่ยวกับเหตุการณ์รัฐประหารของคณะ รสช. และเหตุการณ์พฤษภาทมิฬของเด็กนักเรียน เพราะสื่อมวลชนเสนอข้อมูลข่าวสารที่ทำให้เด็กนักเรียนเกิดความสับสนต่อข้อมูลที่ได้

รับแต่เนื่องจากเด็กนักเรียนได้รับรู้ข่าวสารข้อมูลเกี่ยวกับเหตุการณ์ดังกล่าวจากสื่อบุคคลผู้เป็นครูผู้สอนในระดับปานกลางเช่นเดียวกับสื่อมวลชน จึงทำให้เด็กนักเรียนเลือกที่จะเชื่อถือสื่อบุคคลผู้เป็นครูผู้สอนมากกว่าสื่อมวลชน

6. สมมติฐานที่ 11, 12 และ 13 เป็นเรื่องความสัมพันธ์ของการรับรู้ทางการเมืองกับการเรียนรู้ทางการเมืองในเรื่องการเมืองทั่วไป เหตุการณ์รัฐประหารของคณะ รสช. และเหตุการณ์พฤษภาทมิฬ ซึ่งผลการทดสอบพบว่า การรับรู้ทางการเมืองในเรื่องการเมืองทั่วไป เหตุการณ์รัฐประหารของคณะ รสช. และเหตุการณ์พฤษภาทมิฬ มีความสัมพันธ์กับการเรียนรู้ทางการเมืองในเรื่องการเมืองทั่วไป เหตุการณ์รัฐประหารของคณะ รสช. และเหตุการณ์พฤษภาทมิฬ อธิบายได้ว่า การรับรู้ทางการเมืองมีผลโดยตรงต่อการเรียนรู้ทางการเมือง หรือกล่าวอีกนัยหนึ่ง ต้องมีการรับรู้ทางการเมืองก่อนจึงจะเกิดการเรียนรู้ทางการเมือง หากเด็กมีการรับรู้ทางการเมืองที่ดีย่อมจะมีการเรียนรู้ทางการเมืองที่ดีตามไป ในทางกลับกันถ้าเด็กมีการรับรู้ทางการเมืองที่ไม่ดีพอหรือไม่ถูกต้อง ย่อมส่งต่อกระบวนการเรียนรู้ทางการเมืองของเด็กด้วยเช่นเดียวกันโดยที่เด็กนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่เป็นกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย มีอายุระหว่าง 11-12 ปี ในขณะที่เกิดเหตุการณ์รัฐประหารของคณะ รสช. และเหตุการณ์พฤษภาทมิฬ ซึ่งอยู่ในลำดับขั้นพัฒนาการทางความรู้ ความคิดตามทฤษฎีของ piaget ในขั้นที่ 5 ซึ่งเป็นขั้นใช้ความคิดเชิงนามธรรม (formal operation) ได้แก่ อายุตั้งแต่ 11 ถึง 15 ปี เด็กนักเรียนกลุ่มตัวอย่างจึงสามารถรู้คิดโดยไม่ต้องใช้วัตถุเป็นสื่อ รู้คิดแบบวิทยาศาสตร์ไม่ยอมเชื่อง่าย ต้องการคิดด้วยตนเอง พยายามคิดเหมือนผู้ใหญ่ และรู้คิดเชิงตรรกศาสตร์ จึงเป็นช่วงเวลาที่เหมาะสมในการสร้างการรับรู้ทางการเมืองที่ถูกต้องแต่แรกเริ่มให้แก่เด็กเพื่อส่งผลให้เกิดการเรียนรู้ทางการเมืองที่ถูกต้อง ซึ่งจะ เป็นประโยชน์ต่อกระบวนการพัฒนาการทางการเมืองของไทยในอนาคต

ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาการรับรู้ทางการเมืองของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในโรงเรียนชั้นนำในกรุงเทพมหานคร : ศึกษากรณีเหตุการณ์รัฐประหารของคณะ รสช. เมื่อวันที่ 23 กุมภาพันธ์ 2534 และเหตุการณ์เดือนพฤษภาคม 2535 เพื่อให้เกิดการรับรู้และการเรียนรู้ทางการเมืองในระบบอบประชาธิปไตยที่ถูกต้อง ผู้วิจัยขอเสนอแนะแนวทางการรับรู้และการเรียนรู้ที่ถูกต้องโดยควรดำเนินการดังต่อไปนี้

1. ครอบครัว

ครอบครัวเป็นสถาบันหรือแหล่งของการรับรู้และการเรียนรู้ทางสังคมและทางการเมืองที่สำคัญ เป็นแหล่งที่ก่อให้เกิดวัฒนธรรมทางการเมืองอันได้แก่ ทักษะคิด ความเชื่อ ตลอดจนค่านิยมที่เกี่ยวกับการเมือง โดยการถ่ายทอดจากคนรุ่นหนึ่งไปยังอีกรุ่นหนึ่ง การที่ครอบครัวได้รับการยอมรับว่าเป็นสถาบันหรือองค์การที่มีความสำคัญในการให้การเรียนรู้ทางการเมืองแก่เด็กก็เพราะเด็กเมื่อแรกเกิดมาส่วนใหญ่มิมีชีวิตอยู่ในครอบครัว มีโอกาสติดต่อกับบุคคลอื่นน้อย ฉะนั้นแบบแผนของการคิดและพฤติกรรม เด็กก็จะเลียนแบบการกระทำดังกล่าวไว้ส่วนตัวเองด้วยหรือถ้าครอบครัวชอบพูดคุยถึงเรื่องการเมือง สนใจในพรรคการเมืองใดพรรคการเมืองหนึ่งเด็กก็จะมีแนวโน้มที่จะสนใจในพรรคการเมืองนั้นตามอย่างพ่อแม่ไปด้วย

2. สถาบันโรงเรียน

ในสังคมปัจจุบันโรงเรียนมีบทบาทสำคัญในการรับรู้และเรียนรู้ทางการเมืองของเด็กที่สำคัญ โดยผ่านทาง

ก. หลักสูตรที่เป็นเครื่องมือในการก่อให้เกิดการรับรู้และเรียนรู้ทางการเมือง แต่เนื่องจากโรงเรียนส่วนใหญ่มุ่งสอนให้เด็กนักเรียนได้เรียนรู้ในเรื่องของทฤษฎีมากเกินไปและ

ฝึกปฏิบัติน้อย ควรเสริมสร้างให้เด็กไปสัมผัสกับเหตุการณ์และรับรู้ข้อเท็จจริงในทางการเมืองมากยิ่งขึ้น

ข. กิจกรรมในชั้นเรียน นอกจากการรับรู้และการเรียนรู้ทางการเมืองของเด็กเกิดได้โดยผ่านทางหลักสูตรแล้ว เด็กอาจจะรับรู้และเรียนรู้ทางการเมืองจากกิจกรรมที่เกี่ยวกับทางการเมืองได้อีกทางหนึ่ง

ค. ควรกำหนดเป้าหมายการสอนประชาธิปไตยหรือระบบการเมืองในวิชาการเมือง การปกครองตามหลักสูตรในชั้นเรียน เพื่อมุ่งหมายให้เด็กมีความรู้ความเข้าใจการเมืองและบทบาทในฐานะสมาชิกสังคมการเมืองแบบประชาธิปไตย

3. บทบาทของครู

ในมุมมองของเด็กที่มีต่อครู ครูเป็นสัญลักษณ์ของอำนาจหน้าที่ที่เด็กส่วนใหญ่จะต้องเข้ามาเกี่ยวข้อง ทำให้เด็กได้เรียนรู้เกี่ยวกับอิทธิพลทางการเมืองในรูปของตัวบุคคลที่ใช้อำนาจครั้งแรก แม้อาจจะยังไม่เข้าใจถึงวัตถุประสงค์ทางการเมือง อำนาจทางการเมืองที่เป็นนามธรรม เช่น โครงสร้างรัฐบาล เป็นต้น แต่ถ้าครูมีวิธีการสอน มีวิธีการถ่ายทอดที่ดีย่อมจะทำให้เด็กมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องการเมืองที่ถูกต้องแล้วยังอาจทำให้เด็กมีความกระตือรือร้นอีกด้วย แต่ถ้าหากวิธีการสอน วิธีการถ่ายทอดของครูไม่ดีไม่มีความเหมาะสมแน่นอน นอกจากจะทำให้เด็กขาดความกระตือรือร้น เกิดความเฉื่อยชาทางการเมืองแล้ว ยังอาจทำให้เด็กมีความรู้ความเข้าใจการเมืองที่ไม่ถูกต้องได้อีกด้วย

4. สื่อมวลชน

สื่อมวลชนเป็นเครื่องมือในการชักจูงใจใฝ่มน้ำาให้บุคคลเปลี่ยนทัศนคติได้แต่ต้องใช้เวลาอันนานและต่อเนื่องรวม และสามารถผสมผสานกับการใช้สื่อ (ตัวกลาง) เป็นบุคคลด้วย อย่างไรก็ตาม

ก็ตามสื่อมวลชนไม่ควรจะมุ่งชักจูงใจให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทัศนคติอย่างเดียว แต่ต้องให้ข่าวสารที่เป็นประโยชน์เพื่อช่วยให้ประชาชนใช้ตัดสินใจพัฒนาความคิดและอุดมการณ์ทางการเมืองที่ถูกต้องมากกว่าหน้าที่ทางชักจูงใจ สื่อมวลชนควรเลือกเสนอประเด็นหรือปัญหาทางด้านการปกครองระบอบประชาธิปไตยให้มากยิ่งขึ้น เพื่อประชาชนจะได้รับทราบความสำคัญของการปกครองระบอบประชาธิปไตย รวมทั้งการเสนอข่าวสารทางการเมืองมากและบ่อยครั้ง จะช่วยปลูกความสำนึกทางการเมืองและการมีส่วนร่วมทางการเมืองอย่างมีเหตุผล การปกครองระบอบประชาธิปไตยจะเป็นไปด้วยความราบรื่นก็ต่อเมื่อพลเมืองเป็นคนมีเหตุผล มีขันติ และการประนีประนอมและกระตือรือร้นให้ประชาชนมีส่วนร่วมทางการเมืองด้วย

ในสภาวะสังคมปัจจุบันที่มีความสลับซับซ้อนในทางปฏิสัมพันธ์ระหว่างส่วนต่าง ๆ ของสังคมมากยิ่งขึ้น การเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อมภายในสังคมเกิดขึ้นและเป็นไปอย่างรวดเร็ว สังคมต้องเผชิญกับปัญหาหลาย ๆ ด้านพร้อมกันจนไม่อาจแก้ไขปัญหาหรือสนองความต้องการให้แก่สมาชิกของสังคมได้อย่างเหมาะสมและมีประสิทธิภาพ ประเด็นปัญหาที่เกิดขึ้นในทางการเมืองมีทั้งที่เกิดจากสมาชิกในสังคมเองและโครงสร้างทางการเมืองด้วยประกอบกัน สังคมต้องการสมาชิกของสังคมที่มีคุณภาพเพื่อเผชิญกับปัญหาที่หลากหลายดังกล่าว ความสามารถของสมาชิกในสังคมด้านการรับรู้และความเข้าใจต่อสภาพแวดล้อมหรือเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในสังคมเป็นสิ่งจำเป็น หากสมาชิกในสังคมมีความเข้าใจที่ผิดแปลกหรือไม่ตรงต่อข้อเท็จจริง ย่อมจะเกิดปัญหาแก่สังคมโดยตรง โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเรื่องของการรับรู้ทางการเมืองนี้ได้แสดงให้เห็นถึงความสำคัญถึงการให้การศึกษ และการเตรียมสมาชิกสังคมซึ่งเป็นเด็กนักเรียนที่ต้องจะเป็นบุคลากรของสังคมในอนาคต

ดังนั้น ภาครัฐควรให้ความสำคัญในการส่งเสริมให้ความรู้ทางการเมืองแก่เด็กและเยาวชน โดยกำหนดเป็นนโยบายที่ชัดเจนว่าสื่อ (ตัวกลาง) ประเภทต่าง ๆ จะต้องมีบทบาทในการก่อให้เกิดการรับรู้และเรียนรู้ทางการเมืองของเด็กและเยาวชนอย่างไร เพื่อให้เกิดการรับรู้

และการเรียนรู้ทางการเมืองที่ถูกต้อง โดยรัฐควรกำหนดเป็นนโยบายทางการเมืองที่จะให้สื่อ (ตัวกลาง) บทบาทในการสื่อสารทางการเมืองในด้านต่าง ๆ ตั้งแต่ในระดับครอบครัว โรงเรียน ครู และสื่อมวลชน เพื่อส่งเสริมให้เกิดการรับรู้และเรียนรู้ทางการเมืองที่ถูกต้อง ซึ่งส่งผลให้เกิด การปลูกฝังวัฒนธรรมการเมืองแบบการมีส่วนร่วมแก่เด็กและเยาวชนในอนาคตต่อไป

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย